

De lichenen van het zomerkamp 1988 in de Quercy

Han van Dobben, Harrie Sipman en Leo Spier

Het excursiegebied is bekend vanwege zijn interessante hogere planten, maar over de lichenen waren er nauwelijks gegevens bekend. In het (verre) verleden is het gebied sterk overbeweid en ontbost, en tot de dag van vandaag zijn volgroeide bomen er schaars, zodat te verwachten viel dat de licheenflora, vooral epifytisch, sterk verarmd is. Intussen is sinds vele jaren de intensieve benutting van het land weggefallen en zijn overal jonge bossen ontstaan. Daardoor viel te verwachten dat een beperkt aantal pioniersoorten teruggekomen is. Omdat het gebied in het zuiden van Frankrijk ligt, viel verder te verwachten, dat er enerzijds geen noemenswaardige verarming van de licheenflora door luchtverontreiniging is, anderzijds zou het gebied wel eens te droog kunnen zijn.

Al op de eerste excursiedag bleek dat niet het geval te zijn. Op Buxusstruiken bleken bladbewonende lichenen te groeien, een verschijnsel dat in Europa tot gebieden met een warm, oceanisch klimaat beperkt is. De aangetroffen soorten zijn: vooral *Byssoloma subdiscordans* en verder enkele vondsten van *Fellhanera bouteillei* en *Porina oxneri*.

Ook bij de bladvormige lichenen bleken een reeds soorten aanwezig te zijn, althans in de beschutte dalen, die een aanwijzing zijn voor oceanische invloeden in het klimaat: *Leptogium brebissonii*, *Leptogium burnetiae*, *Leptogium hibernicum*, *Lobaria pulmonaria*, *Lobaria scrobiculata*, *Nephroma laevigatum*, *Nephroma parile*, *Pannaria conoplea*, *Pannaria mediterranea*, *Pannaria rubiginosa*, *Parmeliella plumbea* en *Sticta limbata*.

Deze soorten zijn in Europa sterk achteruitgegaan en nu veelal beperkt tot oude bossen, naar men aanneemt omdat ze in Europa aan de rand van hun verspreidingsgebied groeien en moeilijkheden hebben om zich opnieuw te vestigen. In de Quercy blijken de omstandigheden voor

deze soorten zo gunstig, dat ze er in geslaagd zijn zich opnieuw te vestigen, lang nadat alle oude bossen in het gebied verdwenen zijn.

Ook soorten die wijzen op de afwezigheid van luchtverontreiniging, en uit Nederland geheel of grotendeels verdwenen zijn, werden aangetroffen, bijvoorbeeld: *Anaptychia ciliaris*, *Arthonia cinnabarina*, *Caloplaca flavorubescens*, *Colemma nigrescens* en *Phlyctis agelaea*.

Verrassend in dit uitgesproken kalkgebied was een klein heideterrein met *Calluna* op een oude grindafzetting. Hier werden een serie Cladoniaceae van zuur substraat aangetroffen, bijvoorbeeld *Cladina portentosa*, *Cladonia coccifera* s.l. en *Cladonia cryptochlorophaea*.

Verdere interessante vondsten van zeldzamere soorten zijn bijvoorbeeld *Usnea wirthii*, een recent beschreven soort die tot dusver van een beperkt aantal plaatsen in zuidwest Europa bekend geworden is.

Legenda

- 1 July 18, Dept. Lot, NNW of Vers, valley of Ruisseau de Vers.
- 2 July 19, Dept. Lot, 20 km S of Cahors, 1.5 km W of Montdoumerc in valley of Ruisseau de Lemboulas.
- 3 July 20, Dept. Lot, Igues d'Aujols, 2 km S of Arcambal, stunted *Quercus pubescens* forest on stony N-facing limestone slope, Alt. c. 150 m, Coord. 44°27/1°32.
- 4 July 21, Dept. Lot, Bois de Mannas, c. 6 km SSE of Cahors, grazed grassy slope with *Quercus pubescens* scrub on limestone, Alt. 250 m, Coord. 44°23/1°28.
- 5 July 22, Dept. Lot, Valley of river Rauze, between Guillot and Cha-teau de Chironde, 5 km N of Vers, Limestone area W-facing slope with stunted *Quercus pubescens* forest and rock outcrops, Alt. c. 200 m, Coord. 44°32/1°33.
- 6 July 23, Dept. Lot, Valley of Ruisseau du Bournac, 3 km S of St. Cirq-Lapopie, *Populus* plantation of humid valley bottom, Alt. c. 150 m, Coord. 44°27/1°41.
- 7 July 23, Dept. Lot, Valley of Font d'Erbies near Trégoux, c. 5 km S of St. Cirq-Lapopie, limestone area, with arable fields on the bottom, Alt. c. 180 m, Coord. 44°25/1°42.
- 8 July 24, Dept. Lot, N of river Lot, 1 km ENE of Sauliac-sur-Célé.
- 9 July 26, Dept. Lot, 3 km N of Vers, 0.25 km E of Ruisseau de Vers in Combe de l'Iffernet.
- 10 July 27, Dept. Lot, Fontaine de Chartreux, Cahors, 20 km SW of Vers.

- A = herbarium A. Aptroot
 L = herbarium L. Spier
 H = herbarium H. Sipman

a	= Acer	b	= Buxus
c	= Castanea	ca	= Calluna
co	= Corylus	cor	= Cornus
cr	= Carpinus	ct	= Crataegus
e	= epiphytic	ep	= epilithic
eu	= Euonymus	f	= Fraxinus
j	= Juglans	ju	= Juniperus
p	= Populus	pi	= Pistacia
q	= Quercus	s	= Sorbus
t	= terrestrial	ti	= Tilia

Lijst van lichenen

<i>Acrocordia gemmata</i>	A.H.3ti.3.4q.
<i>Anaptychia ciliaris</i>	H.L.2p.4q.5p.
<i>Arthonia radiata</i>	A.H.3s.4c.
<i>Arthonia cinnabarina</i>	A.L.H.2f.p.3co.q.4s.5cr.
<i>Arthopyrenia cinereopruinosa</i>	H.5f.
<i>Arthopyrenia lapponina</i>	H.3b.
<i>Bacidia arceutina</i>	H.5.6p.
<i>Bacidia assulata</i>	A.3a.
<i>Bacidia incompta</i>	H.5j.
<i>Bacidia phacodes</i>	H.3q.
<i>Bacidia rubella</i>	A.H.3q.
<i>Buellia alboatra</i>	H.5pi.
<i>Buellia disciformis</i>	H.4c.
<i>Buellia griseovirens</i>	A.3q.
<i>Byssoloma subdiscordans</i>	H.L.3f.4f.5.9b.
<i>Calicium abietinum</i>	H.3q.
<i>Calicium salicinum</i>	H.3q.
<i>Caloplaca aurantia</i>	L.1ep.
<i>Caloplaca cerina</i>	A.H.3 cor.q.4q.5p.
<i>Caloplaca citrina</i>	H.L.1.7ep.
<i>Caloplaca ferruginea</i>	A.H.L.3.4.5q.9p.
<i>Caloplaca flavescens</i>	H.L.1.7.8ep.
<i>Caloplaca flavorubescens</i>	H.L.4.5q.
<i>Caloplaca holocarpa</i>	H.5p.
<i>Caloplaca ochracea</i>	H.7ep.
<i>Candelariella xanthostigma</i>	H.4q.
<i>Catillaria nigroclavata</i>	H.3q.5p.
<i>Catopyrenium lachneum</i>	L.1.10ep.
<i>Chaenotheca stemonea</i>	A.2q.
<i>Chrysothrix candelaris</i>	A.L.1.3cor.q.4q.

<i>Cladina ciliata</i>	H.3t.
<i>Cladina mitis</i>	H.4t.
<i>Cladina portentosa</i>	H.L.3.4.8t.
<i>Cladonia chlorophaea</i>	H.3t.
<i>Cladonia coccifera</i>	H.4t.
<i>Cladonia convoluta</i>	H.L.3.4t.10ep.
<i>Cladonia cryptochlorophaea</i>	H.4t.
<i>Cladonia fimbriata</i>	H.L.3.4t.
<i>Cladonia furcata</i> var. <i>furcata</i>	H.L.3.4.8t.
<i>Cladonia furcata</i> var. <i>subrangiformis</i>	L.1.4.8.10t.
<i>Cladonia glauca</i>	H.4t.
<i>Cladonia humilis</i>	H.3t.4t.
<i>Cladonia macilenta</i>	H.4t.
<i>Cladonia merochlorophaea</i> var. <i>merochlor.</i>	H.4t.
<i>Cladonia pocillum</i>	H.5t.
<i>Cladonia pyxidata</i>	H.L.3q.4.9.10t.
<i>Cladonia ramulosa</i>	H.4t.
<i>Cladonia rangiformis</i>	H.L.3.4.5.8t.
<i>Cladonia subulata</i>	H.L.1.3.4t.
<i>Cladonia uncialis</i> ssp. <i>biuncialis</i>	H.4t.
<i>Clauzadea metzleri</i>	H.4ep.
<i>Collema auriculatum</i>	L.6ep.
<i>Colemma crispum</i>	L.1ep.
<i>Colemma cristatum</i>	H.L.4.10ep.
<i>Colemma fasciculare</i>	H.3q.5p.
<i>Colemma flaccidum</i>	H.L.3q.5p.9e.
<i>Colemma furfuraceum</i>	H.L.3.4.5q.6p.9e.
<i>Colemma fuscovirens</i>	L.5ep.
<i>Colemma nigrescens</i>	A.H.L.3.4q.5.6p.
<i>Colemma occultatum</i>	L.9e.
<i>Colemma subflaccidum</i>	H.3q.
<i>Colemma tenax</i>	H.L.7.8ep.
<i>Ditremis biformis</i>	A.3a.
<i>Evernia prunastri</i>	H.L.1e.2p.3q.5p.
<i>Evernia prunastri</i> var. <i>herinii</i>	H.3q.
<i>Felthanera bouteillei</i>	H.3b.
<i>Graphis scripta</i>	A.H.L.3q.6p.9e.
<i>Gyalecta truncigena</i>	H.3.4q.
<i>Hypogymnia physodes</i>	H.L.3.4q.9e.
<i>Hypogymnia tubulosa</i>	H.L.2p.3.4q.9e.
<i>Lecanactis lyncea</i>	A.3a.
<i>Lecania cyrtella</i>	H.3q.
<i>Lecania erysibe</i>	H.7ep.

<i>Lecania fuscella</i>	H.5pi.
<i>Lecanora argentata</i>	A.H.3q.4cr.5pi.
<i>Lecanora carpinea</i>	H.L.3q.5pq.
<i>Lecanora chlorotera</i>	A.H.3cor.q.4q.5p.
<i>Lecanora hageni</i>	H.4q.
<i>Lecanora intumescens</i>	A.H.2f.3a.4c.
<i>Lecanora laevis</i>	H.3.4q.
<i>Lecanora pallida</i>	A.H.L.3qs.4c.
<i>Lecanora strobilina</i>	A.H.3q.4s.
<i>Lecanora subrugosa</i>	H.5p.
<i>Lecidea erythrophaea</i>	H.3q.
<i>Lecidella achristotera</i>	A.H.2f.3q.5p.
<i>Lecidella elaeochroma</i>	H.L.4p.4pq.9e.
<i>Lecidella euphorea</i>	A.H.3cor.4q.
<i>Lepraria incana</i>	H.3q.
<i>Lepraria membranacea</i>	L.5ep.
<i>Leproplaca chrysodeta</i>	H.7ep.
<i>Leptogium brebissonii</i>	H.3.4.5q.
<i>Leptogium burnetiae</i>	H.5q.
<i>Leptogium gelatinosum</i>	H.5ep.
<i>Leptogium hibernicum</i>	H.3co.5q.
<i>Leptogium lichenoides</i>	A.H.L.1e.2e.3.5q.8e.
<i>Leptogium saturninum</i>	L.5q.9e.
<i>Lobaria pulmonaria</i>	H.3q.
<i>Lobaria scrobiculata</i>	H.L.3.4.5q.
<i>Megalaria grossa</i>	H.5pq.
<i>Micarea nitchkeana</i>	H.4ca.
<i>Micarea prasina</i>	A.3j.
<i>Mycocomrothelia spec.</i>	A.2f.
<i>Nephroma laevigatum</i>	A.H.L.3.5q.6p.9e.
<i>Nephroma parile</i>	A.H.L.3.5q.
<i>Normandina pulchella</i>	H.L.3.4.5q.
<i>Ochrolechia arborea</i>	H.3s.
<i>Opegrapha atra</i>	A.H.3q.4c.5f.
<i>Opegrapha cinerea</i>	A.2ct.e.3a.q.
<i>Opegrapha cf.cinerea</i>	A.2f.
<i>Opegrapha lichenoides</i>	H.L.2.3.4q.5p.
<i>Opegrapha mougeotii</i>	H.3ep.
<i>Opegrapha rufescens</i>	A.H.2f.5f.
<i>Opegrapha vermicellifera</i>	A.2e.
<i>Opegrapha viridis</i>	H.5pi.
<i>Pannaria conoplea</i>	A.H.L.3.4.5q.
<i>Pannaria mediterranea</i>	H.3q.

<i>Pannaria rubiginosa</i>	H.L.3.5q.
<i>Parmelia acetabulum</i>	H.4q.
<i>Parmelia borrieri</i>	H.3s.
<i>Parmelia caperata</i>	H.L.1.3.4q.
<i>Parmelia carporrhizans</i>	H.L.4.5.6q.
<i>Parmelia glabrata</i>	L.3.4q.
<i>Parmelia perlata</i>	L.2p.3.4q.9e.
<i>Parmelia subaurifera</i>	H.3q.
<i>Parmelia subrudecta</i>	H.L.4q.5p.9e.
<i>Parmelia sulcata</i>	H.L.3.4q.
<i>Parmeliella plumbea</i>	A.H.L.1b.3.5q.9e.
<i>Parmeliopsis aleurites</i>	H.4ju.
<i>Parmeliopsis hyperopta</i>	H.4ca.
<i>Peltigera canina</i>	L.1e.3q.
<i>Peltigera collina</i>	H.L.3.4.5q.9e.
<i>Peltigera horizontalis</i>	H.3.4q.
<i>Peltigera lactucifolia</i>	L.3q.
<i>Peltigera membranacea</i>	H.L.3.4q.8e.
<i>Peltigera neckeri</i>	H.3q.
<i>Peltigera polydactyla</i> s.s.	L.9e.
<i>Peltigera praetextata</i>	H.L.2pq.3q.
<i>Pertusaria albescens</i>	H.L.4q.5pq.
<i>Pertusaria amara</i>	L.1e.3.4q.
<i>Pertusaria leioplaca</i>	H.4c.
<i>Pertusaria pertusa</i>	H.5p.
<i>Pertusaria pustulata</i>	A.H.3qs.5co.
<i>Petractis clausa</i>	H.4.5ep.
<i>Phaeocalicium populneum</i>	H.5p.
<i>Phlyctis agelaea</i>	H.L.3.4q.5p.9e.
<i>Phlyctis argena</i>	A.H.L.3cor.q.4a.
<i>Physcia adscendens</i>	H.3.5p.
<i>Physcia alipolia</i>	A.H.L.3.4q.5p.7e.
<i>Physcia semipinnata</i>	H.5p.
<i>Physconia enteroxantha</i>	H.4q.
<i>Platismatia glauca</i>	H.4ca.
<i>Porina aenea</i>	A.H.L.2eu.f.4car.5f.9e.
<i>Porina oxneri</i>	H.4b.
<i>Protoblastenia calva</i>	H.4.5ep.
<i>Pseudevernia furfuracea</i>	H.L.3q.4ca.
<i>Ramalina farinacea</i>	H.L.3.4q.5.6p.9e.
<i>Ramalina fastigiata</i>	H.L.4q.5.6p.
<i>Ramalina fraxinea</i>	L.4q.
<i>Rhizocarpon geographicum</i>	L.2ep.

Rinodina bischoffii	H.5ep.
Solarina saccata	L.9ep.
Squamarina cartilaginea	L.1.10ep.
Sticta limbata	H.L.3.5q.9e.
Tephromela atra	H.4c.5p.
Thelotrema lepadinum	L.9e.
Toninia tumidula	L.8ep.
Usnea ceratina	H.3q.
Usnea cornuta	H.3q.
Usnea fulvoreaegens	H.L.1.3.4q.
Usnea glabrata	H.L.3.4q.5p.
Usnea inflata	L.2p.
Usnea rubicunda	H.L.1.3.4.8q.
Usnea subfloridana	H.3q.5p.
Usnea wirthii	H.3q.
Verrucaria baldensis	H.5ep.
Verrucaria dufourii	H.5ep.
Verrucaria marmorea	H.5ep.
Verrucaria muralis	H.3ep.
Verrucaria nigrescens	H.4ep.
Xanthoria parietina	H.L.3.4q.5p.